

De overstap van basisschool naar middelbare school is te groot. Leerkrachten van scholen voor openbaar onderwijs in Leiden willen het onderwijs beter op elkaar laten aansluiten en werken met subsidie van de gemeente Leiden aan een doorgaande leerlijn. De eerste resultaten zijn er.

Verhaal van de dag

Kloof tussen groep acht en klas een

Janneke Dijke
j.dijke@hollandmedicatie.nl

Leiden * De kloof tussen basis- en voortgezet onderwijs moet gedicht, vinden leerkrachten uit het Leidse onderwijs. Daarom werken ze aan een oplossing voor de soms moeizame overgang van leerlingen van de ene naar de andere school. Het eerste concrete plan is er: een rekenboekje dat meereist van groep acht naar klas een. De betrokkenen staan te popelen om dit onder alle basisscholen in Leiden en omgeving te verspreiden. Leerlingen in de brugklas roepen het maar al te vaak: 'dat hebben we nog nooit gehad!' Een lastige kwestie voor de docenten in het voortgezet onderwijs: houden ze je voor de gek of spreken ze de waarheid? Ook wiskundedocenten Eva van Dam van het Leonardo College en Fred Wolvers van het Da Vinci College Lammenschans maken het geregeld mee. Daarom namen zij, samen met collega's, in 2015 zitting in een groepje dat de vraag onderzocht of er een hiaat op het gebied van rekenen bestaat. Andere docenten vormden werkgroepen met de focus op Engels, didactiek & vaardigheden en talent. De werkgroepen kregen de naam Professionele Leergemeenschappen (PLG's, zie kader). Aan het onderzoek doen leerkrachten mee van al het openbaar onderwijs in Leiden: de twee Da Vinci-scholen, het Leonardo College, het Stedelijk Gymnasium en de openbare basisscholen van Proo Leiden en OBSG Leiderdorp. Het is niet zo dat er geen contact tussen het basis- en het voortgezet onderwijs is. Van Dam: „We hebben wel contact over leerlingen bij de overstap. Dat noemen we de 'warme overdracht.' Het gaat

daarbij vooral over sociaal-emotionele aspecten en over algemene leervaardigheden, minder over op welk niveau iemand rekent. „Dat is natuurlijk ook niet haalbaar.”

Kommagetallen

Uit het onderzoek dat werd gehouden bleek dat er op het gebied van rekenen niet echt een hiaat is. Maar daarmee was het project niet klaar. „Wat wel vaak gebeurt is dat de kennis bij de leerlingen in de zomervakantie wegzakt, of dat de wiskundedocent andere bewoordingen gebruikt dan de leerkracht in groep acht”, vertelt Van Dam. Sommige leerlingen hebben zo vaak over 'erbij en eraf' horen praten, dat ze niet weten wat 'plus- en minsonnen' zijn. En wat te denken van 'kommagetallen' (basisschooltaal) en 'decimale getallen' (wiskundetaal). Ook worden nogal wat verschillende rekenmethodes gebruikt, zoals bij deelsommen: staartdelingen of haakdelingen. „Het is niet centraal geregeld hoe je dingen aanleert”, zegt Irene Tegelaar, leerkracht in groep acht op de Lorentzschool. „Op Montessorischool Apollo gebruiken ze veel materiaal bij rekenen, zoals breukenstukken. Bij mij op de Lorentzschool leren we vooral uit een boek. Die leerkrachten op het voortgezet onderwijs krijgen al die kinderen bij elkaar in een klas.” „Als je in de tweede of derde klas tegen zo'n verschil aanloopt, dan loop je even naar je collega om te vragen hoe hij heeft lesgegeven”, zegt Van Dam. „Maar bij de overgang van groep acht naar de brugklas kan dat niet.” Nog een groot verschil tussen basisschool en voortgezet onderwijs: het al dan niet uitschrijven van de berekening. In het voortgezet onderwijs is het uitwerken van de berekening vaak goed voor

Groep 8 van juf Irene Tegelaar op de Lorentzschool is bezig aan de rekenles.

Rekengroep wil dit schooljaar alle basisscholen laten meedoen

punten, ook al is het eindantwoord fout. Daarom is het handig dat leerlingen dit al op de basisschool leren. „Op de basisschool schrijven kinderen de berekening wel op een kladblaadje, maar dat gooien ze daarna weg”, constateert Tegelaar. „Terwijl ze die berekening de volgende dag goed zouden kunnen gebruiken, als ze een som niet snappen.” Tegelaar stond hier voorheen niet bij stil. „Je leert van elkaar. Dat is het mooie hiervan.” Ze heeft nu in haar klas het 'denkschrift' geïntroduceerd. „Er gaat hier niks meer weg.”

Overgangboekje

De oplossing bleek heel simpel: een overgangboekje voor rekenen. In de tweede helft van groep acht beginnen leerlingen hierin te werken. Ze noteren ook de uitwerkingen.

Het boekje gaat mee naar de brugklas, en bij het vak rekenen of wiskunde werkt de leerling er verder aan. „Als een leerling niet meer weet hoe hij zo'n som eerder maakte, kan hij even terugbladeren”, zegt Tegelaar. Van Dam: „En voor de docent in het voortgezet onderwijs is het ook handig om terug te kunnen bladeren. Zo zie je hoe de leerling eerder rekende.” Het boekje is inmiddels getest op het Leonardo College en het Da Vinci Lammenschans. „We weten nu dat er een apart boekje moet komen voor het vmbo, want daarvoor blijkt het te moeilijk”, zegt Wolvers, docent op Da Vinci Lammenschans. Het plan is gepresenteerd op diverse docentenbijeenkomsten en de reacties zijn enthousiast. Wolvers: „Het zou heel mooi zijn als aan het eind van dit schooljaar alle basisscholen in Leiden en omgeving meedoen. Dan heb je na de zomer automatisch alle scholen voor voortgezet onderwijs in deze regio te pakken.” Komend jaar gaan de docenten hun rekenboekje onder de basisscholen verspreiden. „Er zullen heus nog dingen in verbeterd moeten worden”, zegt Van Dam. Maar dat kan gaandeweg gebeuren.

Docenten Engels toeren langs de basisscholen

Behalve voor rekenen probeert het Leids openbaar onderwijs ook met betrekking tot Engels, didactiek & vaardigheden en talentontwikkeling de aansluiting te verbeteren van basis- naar voortgezet onderwijs. Wat betreft het vak Engels is er echt sprake van een kloof: tussen basis- en middelbare school, maar ook tussen leerlingen onderling. „Sommige leerlingen hebben op de basisschool wel conversatie gehad, anderen hebben alleen maar woordjes geleerd. En de leerlingen hebben weinig kennis van grammatica, ze kennen vaak automatisch alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben samen een workshop Engels gemaakt voor het basisonderwijs, waarmee ze door Leiden en omgeving willen gaan toeren. „Daarin geven we tips hoe je de lessen Engels leuker kunt maken, ook al werk je met verouderd materiaal.”

De overstap van basis- naar voortgezet onderwijs is ook vaak moeilijk omdat de manier van werken

andere is. De groep 'didactiek & vaardigheden' heeft daarom een werkboek voor groep acht gemaakt. „Daarin besteden we aandacht aan de manier waarop je leert, welke manieren er zijn om bijvoorbeeld woordenjes te leren, wat bij jou past, en aan de organisatie van huiswerk”, vertelt Hanneke Fritz van basisschool Lucas van Leyden. Dit schooljaar gaat een aantal leerkrachten er in groep acht mee aan de slag, om het materiaal te testen. De werkgroep 'talent' wil een gezamenlijk plan maken, om boven tafel te krijgen wat kinderen in hun mars hebben. Het helpt als ze zichzelf kennen, als ze weten wat ze doen als ze iets te moeilijk vinden. „Voor het trainen hiervan zetten wij lessenreeks op”, aldus Wouter Belier van het Leonardo College.

FOTO HIELCO KUIPERS

Verhaal van de dag

Consult opnemen

Het lijkt mij het horrorscenario voor de huidige huisarts. „Dokter, mag ik dit consult op mijn telefoon opnemen?” Ik zie het al voor mij. De dokter die op zijn computer zit te tikken terwijl hij de patiënt amper aankijkt, en diezelfde patiënt zit te navelstaren naar zijn telefoon. De sfeer voelt broeriger aan. Ik confronteerde een jonge collega met deze heikle problematiek. Hij vertelde mij dat het ook positieve kanten kent. Hij heette dokter Gijs en praktiseerde in een mooi dorp, waar iedereen elkaar kende. Op zijn spreekuur verscheen aan het einde van de middag mijnheer Pieter van Z. Zijn patiënt had in zijn leven de nodige opdollers moeten incasseren. Zijn vrouw was er na 20 jaar huwelijk met de buurman vandoor gegaan, een regelrechte schande in het dorp. Zijn dochter was, zwaar geradicaliseerd, met haar vriend naar Mosul in Syrië vertrokken. Hoe verzin je het? Het had hem allemaal ernstig getraumatiseerd en hij was in een vreemde boosaardige man veranderd. Dokter Gijs begon te lachen. „Wat er toen gebeurde was net een toneelstuk. Ik had bij hem de diagnose geagiteerde depressie gesteld. Mijnheer was dus zeer depressief met een boosaardige grondtoon. Zijn bepaald niet de gemakkelijkste patiënten, weet je toch wel. Ik schreef hem het anti-depressivum Remeron voor, maar mijnheer koos voor een sapje van een extract van bramen en rozenbottels van ene dokter Vogel. En nu zat deze heer dus als laatste patiënt voor mij.”

„Bij binnenkomst had hij mij een klef slap handje gegeven en zat stuurs voor zich uit te kijken. Ik vroeg wat ik voor hem kon doen? „Weet je dat nou nog niet uitsluiten?” Hij legde een telefoon voor mij op mijn bureau. „Hiermee ga ik straks ons gesprek opnemen, of je het leuk vindt of niet.” Ik was extra op mijn hoede. „Hoe bedoelt u dat mijnheer P?”

Har's glimlach

'Mijn glimlach met een moorkop vol slagroom' ligt vanaf morgen in alle boekwinkels.

